

Boek van overleden grootheid Jan Timman en vriend Hans Böhm wordt vandaag in het Wageningse Hotel De Wereld gepresenteerd

'In mei 2025 werd ik plotseling, vanuit het niets, geconfronteerd met een harde realiteit: ik bleek ongeneeslijk ziek te zijn. Van het ene op het andere moment stortte mijn wereld in. Al mijn langetermijnplanning was van de baan; mijn toekomst was weggevaagd.' Dit zijn de eerste regels van het voorwoord dat Jan Timman, één van de beste Nederlandse schakers ooit, in juli van het afgelopen jaar optekende voor het boek dat hij samen met boezemvriend Hans Böhm aan het schrijven was. Dat boek draagt de titel *Herinneringen van twee schaakvrienden* en wordt vandaag in het bekende Wageningse Hotel De Wereld gepresenteerd. „Het was een stille wens dat Jan en ik elkaar de eerste exemplaren zouden geven”, zegt Böhm. „Maar dat kan helaas niet meer.”

„Jan Timman had een ongelooflijk goed geheugen voor de feiten”, zegt boezemvriend Hans Böhm over de in februari overleden schaakgrootheid. „Van het boek heeft hij alle hoofdstukken en bijdragen kunnen lezen.”

FOTO ANP

MINZAME PRINS VAN DE SCHAAKSPORT

Op woensdag 18 februari, toen het werk aan dit boek nagenoeg voltooid was, overleed Jan Timman op 74-jarige leeftijd. Maar zijn stem klinkt door in alle bijzondere verhalen die hij in de afgelopen maanden samen met Hans Böhm optekende. Timman is altijd schaker gebleven, Böhm ging de kant van communicatie en media op. In het boek worden beide carrières gevolgd.

Het boek is een dubbele autobiografie in dialoogvorm en begint bijna zestig jaar geleden, toen de twee schrijvers elkaar tijdens het Jeugd NK van 1967 ontmoetten. Böhm: „Jan had een ongelooflijk goed geheugen voor de feiten, mijn herinnering loopt meer via emoties, interessante ontmoetingen en bizarre situaties. Al pratende herinnerden we ons meer; het eindresultaat is meer dan de som der delen.”

Ze schreven beiden een apart

voorwoord en Timman laat zich daarbij diep in zijn ziel kijken. „Terwijl anderen in het besef konden leven dat de dood jaren van hen af lag, waren het bij mij maanden”, schrijft hij over de tijd na de diagnose, nu nog geen jaar geleden. „Ik besloot te gaan leven als mijn twee katten, Artemis en Lune. Zij hebben er geen weet van hoe lang ze nog te leven hebben. Zij spinnen en miauwen, leven in het heden en brengen een groot deel van de dag slapend door; uitrusten van niets doen. Dat laatste was juist niet op mij van toepassing. Hard werken, dat was het devies.”

Timman rondde vorig jaar in een paar maanden het geplande boek over zijn eindspelstudies af, 400 pagina's met 185 studies. En hij

zei onmiddellijk 'ja' tegen het verzoek van vriend Böhm om herinneringen op te halen in boekvorm. Het is – zeker voor de schaakliefhebbers – een interessante, leerzame en vermakelijke verzameling verhalen geworden.

Op verzoek van Timman werd voor tien hoofdstukken gekozen, omdat hij tien keer is verhuisd. De man die in de jaren tachtig en negentig bij de wereldtop hoorde, beschrijft zijn huis, maar samen met Böhm vooral ook zijn prestaties als schaker in de periode dat hij op dat adres woonde. De successen van de een op het schaakbord kregen nog meer glans door de publiciteit die de ander verzorgde via televisie, radio, kranten en weekbladen. Aan ieder hoofdstuk is ook een fotocollage, een

memorabele partij van Timman en een prijswinnende studie toegevoegd. Bovendien staat in ieder hoofdstuk een bijdrage van iemand die belangrijk is geweest in het leven van beide auteurs.

Onder hen is de bekende schrijver, schaker en vriend Tim Krabbé. „Jan heeft altijd iets prinselijks over zich gehad”, schrijft Krabbé. „Iets minzaams. Winnen spreekt vanzelf, verliezen is iets absurds. Het lot hoort hem goedgezind te zijn. Dat heeft hem parten gespeeld in zijn carrière. Een verlies kon zijn hele toernooi verzieken. Daar zit toch wel een verschil met de wereldkampioenen. Die komen na een verlies vaak hard terug. Ik ben zijn fan, maar die *sense of entitlement* is een grote handicap. Kom je in alle sporten tegen. Als alles lukt, schaakt Jan zoals de grote Russen schreven, Tolstoj, Turgenjev, Gogol. Niet voor niets horen die bij Jans lievelingsschrijvers. Romantisch-harmonisch zou ik die stijl willen noemen. Dat zie je ook in zijn studies.”

Naast de tien gastschrijvers leverden ook de echtgenotes van de twee auteurs, Geertje Timman-Dirkse en Leny Böhm-Fresen, een bijdrage aan het boek. „In 2002 nam ik een week vrij om het Corus-toernooi mee te maken”,

schrijft Timman-Dirkse. „In café Sonnevanc, waar meer schakers bijeenkwamen, ontmoette ik Jan. We ontdekten dat we allebei al sinds onze jeugd fan waren van Bob Dylan en dat we in de loop der jaren met hem waren meegegroei. Dat gaf meteen een enorme klik. Ik vond Jan leuk, aardig, grappig, en hij zag er goed uit (...). In 2003 zijn we getrouwd. Tijdens toernooien probeerde ik hem te helpen waar ik kon: zelf koken, luisteren als hij een slechte partij had gespeeld, samen een wandeling maken. Het was een soort taak, maar ik deed het met plezier. Helaas kon ik hem niet helpen met zijn terugkerende slaapproblemen, die waren hardnekkig.”

Toeval of niet, in februari van dit jaar, de maand waarin Timman stierf, waren beide schrijvers in hun tijdslijn bij 'het hier en nu' aangekomen. „Jan heeft alle hoofdstukken en bijdragen kunnen lezen”, vertelt Böhm. „Vier dagen voor zijn overlijden zat ik nog naast zijn bed. We hebben nog wat aardige herinneringen opgehaald en ook nog gelachen. Zijn geest was helder en strijdvast. Maar net zoals aan het eind van een schaakpartij, gaf zijn lichaam op.”

